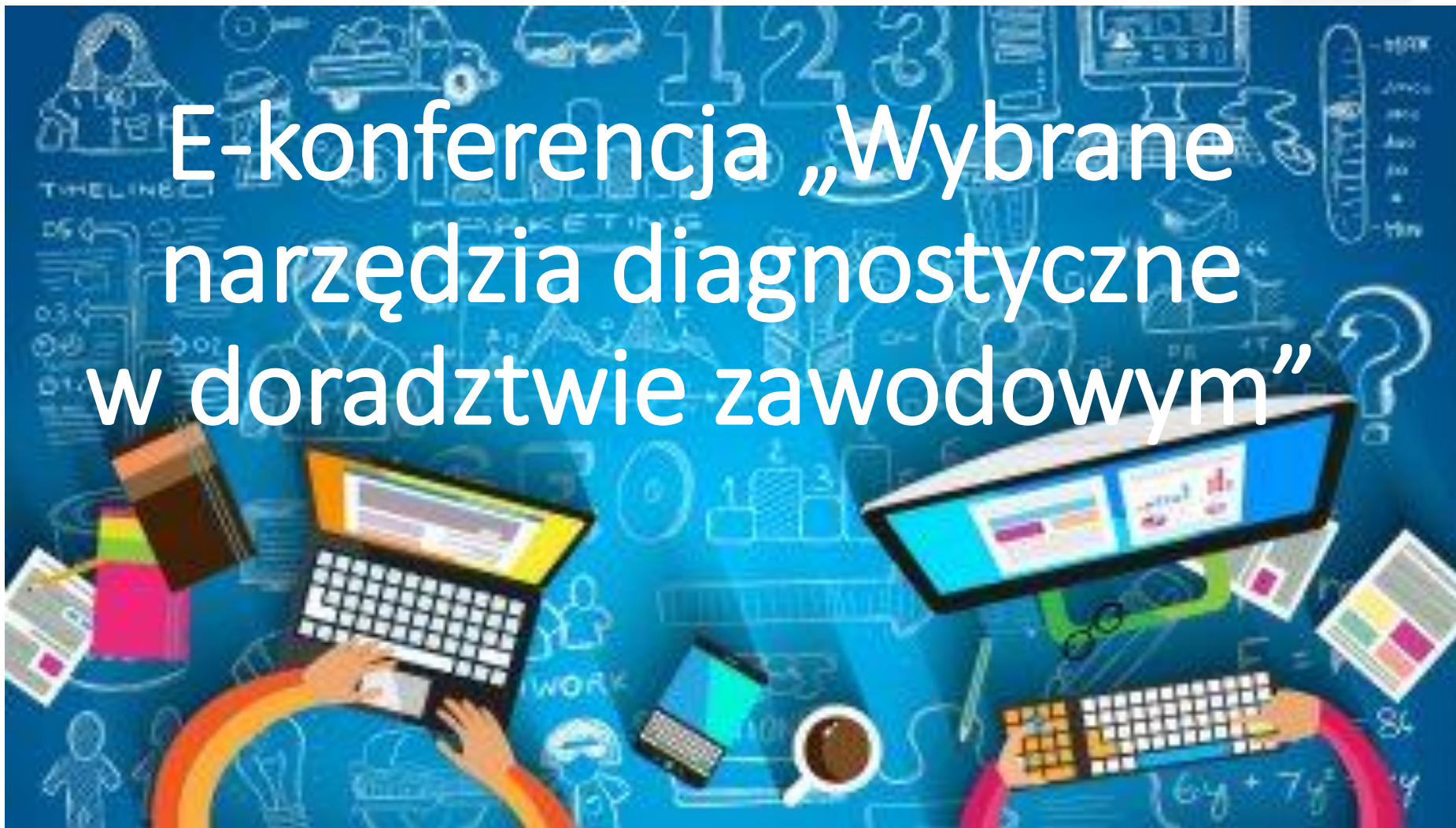

E-konferencja „Wybrane narzędzia diagnostyczne w doradztwie zawodowym”

dr Monika Mazur-Mitrowska

PROGRAM

- kierunki zmian w doradztwie zawodowym;
- współczesne zmiany na rynku pracy i ich wpływ na proces diagnostyczny;
- obszary diagnostyki i procedury diagnostyczne w doradztwie zawodowym;
- diagnoza zasobów indywidualnych;
- nowoczesne metody i techniki diagnostyczne;
- podstawowe błędy związane z realizacją badań diagnostycznych oraz sposobami udzielania informacji zwrotnej i formułowania zaleceń.

Kierunki zmian w doradztwie zawodowym

Współczesne zmiany na rynku pracy i ich wpływ na proces diagnostyczny

dr Monika Mazur-Mitrowska

TURBULENTNY ŚWIAT...

- *Spróbuj nie opierać się zmianom, które napotykasz na swojej drodze. Zamiast tego daj się ponieść życiu. I nie martw się, że wywraca się ono czasem do góry nogami. Skąd wiesz, że ta strona, do której się przyzwyczaiłeś, jest lepsza od tej, która cię czeka?*

Elif Şafak - Czterdzieści zasad miłości

- *Nic nie pozostaje takie samo. Jedyne, czego można być w życiu pewnym, to zmiana*

Trudi Canavan

- *Szaleństwem jest robić wciąż to samo i oczekiwać różnych rezultatów*

Albert Einstein

- *Sami musimy stać się zmianą, do której dążymy w świecie...*

Gandhi

Kierunki zmian w doradztwie zawodowym

- *Do jakiego świata się przygotowujemy?
Jak będzie wyglądał świat młodych ludzi, którzy dopiero się uczą?*
- *Niektórzy twierdzą, że jest to niemożliwe do przewidzenia*
 - *Inni mówią, że znając trendy coś przewidzieć jednak można... /scenariusze przyszłości/*

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
z dnia 12 lutego 2019 r.
w sprawie doradztwa zawodowego
(Dz. U. z 2019 r. poz. 325).

Rozporządzenie określa treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego, sposób realizacji doradztwa zawodowego oraz zadania doradcy zawodowego

Doradztwo zawodowe w szkołach

przedszkola, oddziały
przedszkolne w szkołach
podstawowych i inne
formy wychowania
przedszkolnego

szkoły podstawowe

branżowe szkoły
I stopnia

licea
ogólnokształcące

technika

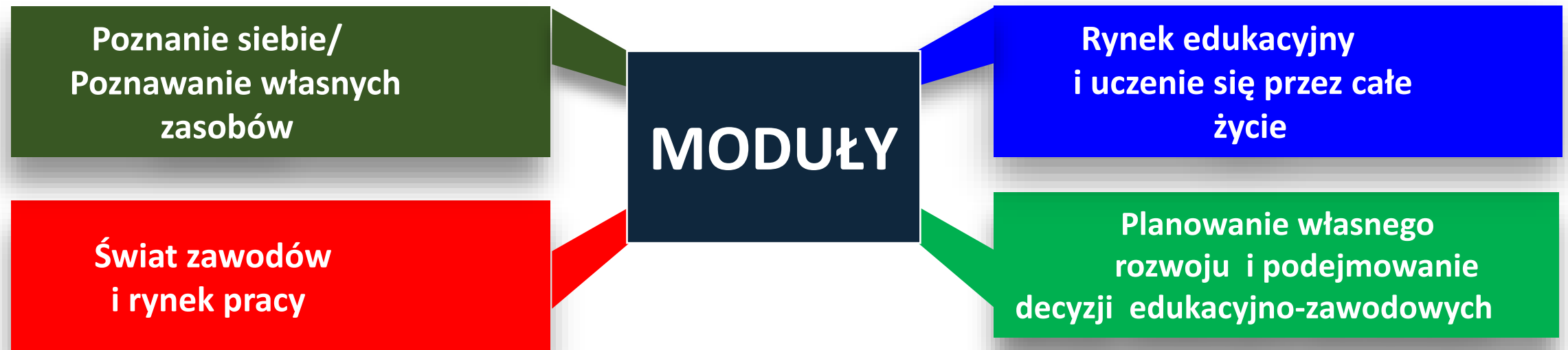
branżowe szkoły
II stopnia,
szkoły policealne i szkoły
dla dorosłych

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO dla:

- 1) przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych form wychowania przedszkolnego – określa załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) klas I–VI szkół podstawowych – określa załącznik nr 2 do rozporządzenia;
- 3) klas VII i VIII szkół podstawowych – określa załącznik nr 3 do rozporządzenia;
- 4) branżowych szkół I stopnia – określa załącznik nr 4 do rozporządzenia;
- 5) liceów ogólnokształcących – określa załącznik nr 5 do rozporządzenia;
- 6) techników – określa załącznik nr 6 do rozporządzenia;
- 7) branżowych szkół II stopnia, szkół policealnych i szkół dla dorosłych – określa załącznik nr 7 do rozporządzenia

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. z 2019 r. poz. 325).

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO

Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

Kierunki zmian w doradztwie zawodowym

- **Całozyciowe doradztwo zawodowe** - od przedszkola do seniora,
- **Komponent procesu wychowawczego i edukacji całozyciowej** /system i synergia/,
- „Obecnie poradnictwo zawodowe wpisuje się w koncepcję edukacji ustawicznej i jest traktowane jako proces całozyciowy. Jest formą wspierania jednostki ludzkiej w jej drodze do realizacji pracy zawodowej, w rozwiązywaniu problemów wynikłych przy jej wykonywaniu, jak i w przypadku jej zmiany, braku lub utraty”

Z. Wołk, *Poradnictwo zawodowe w Polsce w świetle współczesnych przemian cywilizacyjnych*, „Szkoła – Zawód – Praca” 2012, nr 3, s.33.

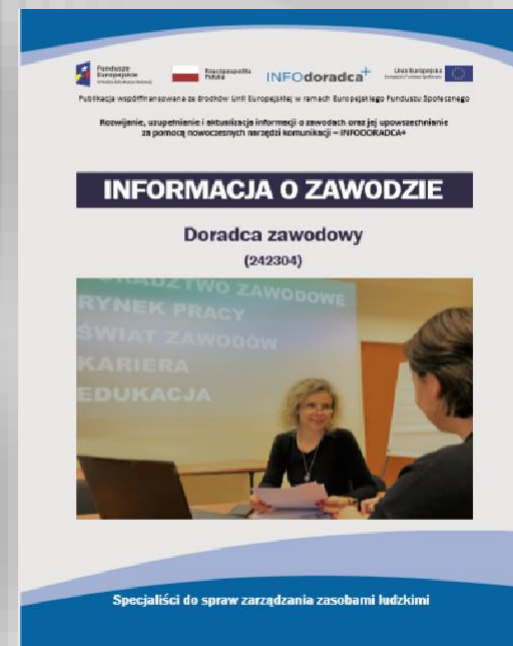
- **Holistyczne** „ujmowanie” osoby radzącej się, rozumienie i wspieranie w procesie doradczym, w konstruowaniu i modyfikowaniu indywidualnych projektów życia i kariery,
- Przygotowanie do życia w toku zmian, towarzyszenie w **procesie zmian**,
- Docenienie **szczęśliwych zbiegów okoliczności i przypadku**, bo „szczęście to nie przypadek”,
- Rozwijanie umiejętności **samodzielnego zarządzania karierą i elastyczności**.

2.1. Synteza zawodu

Doradca zawodowy wspomaga dzieci, młodzież i osoby dorosłe w dokonywaniu trafnych wyborów edukacyjnych i zawodowych oraz wspiera całościowy rozwój zawodowy. W swojej działalności wykorzystuje indywidualne i grupowe metody pracy sprzyjające określeniu potencjału osobistego²¹, uwzględniając aktualne i prognozowane potrzeby rynku pracy i edukacji. Upowszechnia informacje dotyczące możliwości edukacyjnych i rynku pracy. Uczestniczy w doborze kandydatów na stanowiska wymagające specjalnych predyspozycji psychofizycznych²³ oraz przy realizacji procesów restrukturyzacji zatrudnienia³⁰.

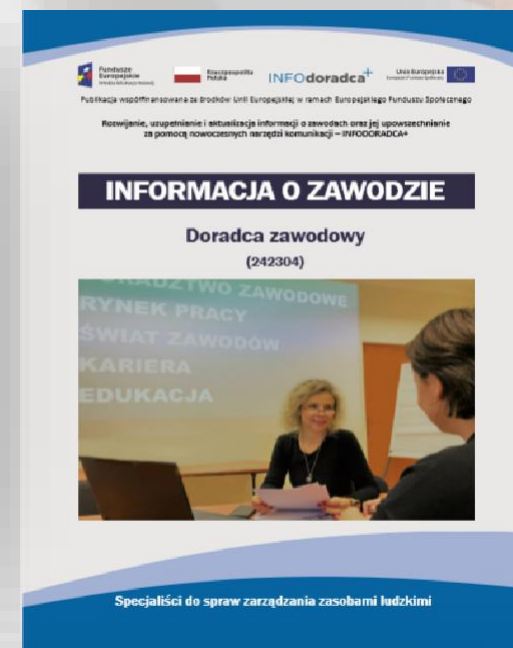
Opis pracy

Doradca zawodowy udziela porad i informacji indywidualnych w formach stacjonarnych i na odległość oraz prowadzi zajęcia grupowe. Dostarcza specjalistycznej pomocy w poznaniu świata zawodów, własnych zainteresowań i predyspozycji, a także w wyborze zawodu, kierunku kształcenia, planowaniu ścieżki edukacyjnej, określeniu obszarów doskonalenia zawodowego lub przekwalifikowania, sposobu potwierdzenia kwalifikacji, podjęciu lub zmianie pracy i aktywnym poruszaniu się po rynku pracy. Wspiera proces uczenia się jednostki przez całe życie oraz adaptację do nieustannie zmieniających się warunków i otoczenia.

<https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/infodoradca>

Z pomocy doradcy zawodowego korzysta bardzo szeroka grupa odbiorców, w tym: dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, młodzież szkolna, słuchacze i studenci, rodzice i opiekunowie, osoby dorosłe na rynku pracy – bezrobotni, poszukujący pracy, bierni zawodowo i pracujący, a także osoby w wieku poprodukcyjnym i seniorzy. Coraz częściej z pomocy doradcy zawodowego korzystają również osoby różnej narodowości przebywające na terenie Polski.

W swoich działaniach doradca zawodowy wykorzystuje nowoczesne narzędzia diagnostyczne¹⁴, metody aktywizujące¹³, technologie informacyjno-komunikacyjne³³ oraz uwzględnia perspektywę międzykulturowości, równości, dostępności, a także inne aspekty mające wpływ na edukację i rynek pracy.

Współczesne zmiany na rynku pracy i ich wpływ na proces diagnostyczny

- Zmiany zachodzące we współczesnym świecie, na rynku pracy wskazują na rosnącą rolę doradztwa zawodowego na różnych etapach rozwoju człowieka
- *Jedyną stałą rzeczą w życiu jest zmiana* - Heraklit z Efezu

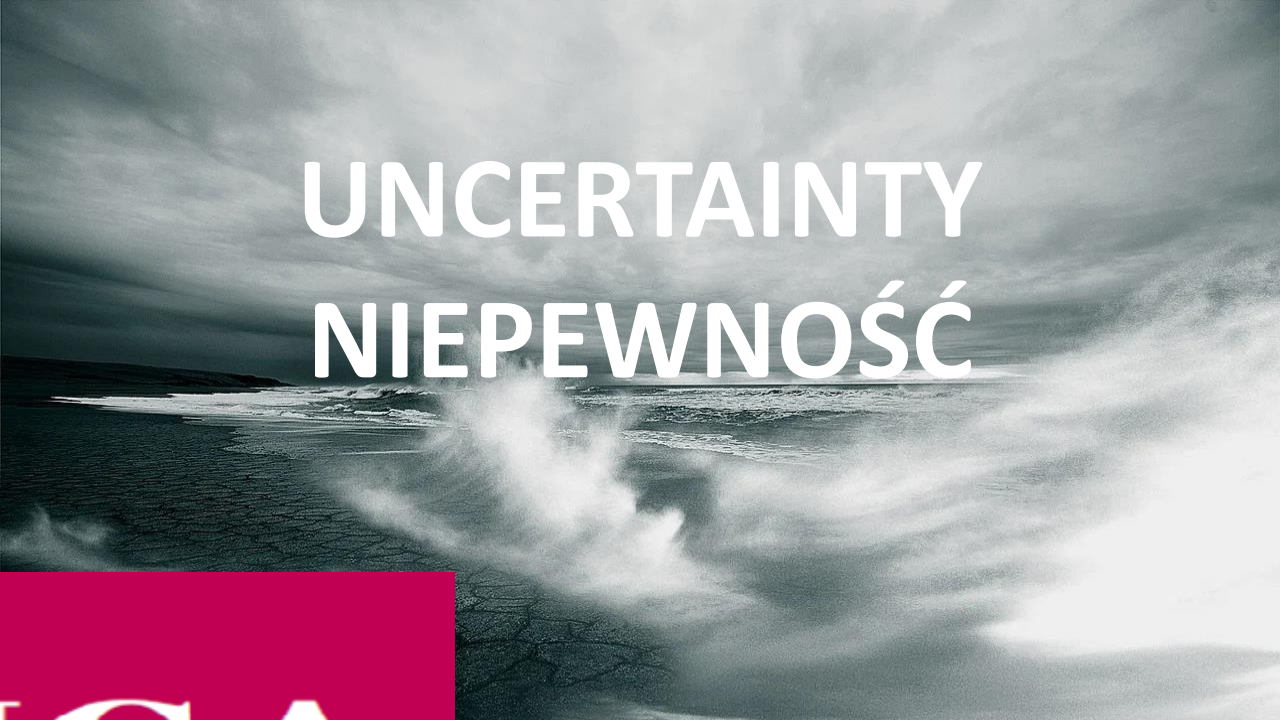
ZMIANA

- niestabilność i zmienność
- VUCA – rzeczywistość wokół nas stała się zmienna, niepewna, złożona i niejednoznaczna.

VOLATILITY
ZMIENNOŚĆ

UNCERTAINTY
NIEPEWNOŚĆ

VUCA

COMPLEXITY
ZŁOŻONOŚĆ

AMBIGUITY
NIEJEDNOZNACZNOŚĆ

STABILIZACJA VS ZMIENNOŚĆ

Efekt Motyla/Chaos deterministyczny Czarne łabędzie/Jak nieprzewidywalne zdarzenia rządzą naszym życiem?

Rewolucje przemysłowe

- **Pierwsza rewolucja przemysłowa – mechanizacja** przejście z produkcji rzemieślniczej i manufakturowej do zmechanizowanej produkcji fabrycznej, czynnikiem zmian była maszyna parowa.
- **Druga rewolucja przemysłowa - elektryfikacja** pojawienie się linii produkcyjnych i produkcji masowej, czynnikiem zmian była elektryczność i silnik spalinowy.
- **Trzecia rewolucja przemysłowa – cyfryzacja**, czas automatyzacji przemysłu, związany z rozwojem elektroniki i informatyki.

Przemysł 4.0

- **Czwarta rewolucja przemysłowa**
- **Świat fizyczny komunikuje się z wirtualnym**
- **„Internet rzeczy”** interakcje i współpraca między rzeczami, komunikacja maszyna-maszyna i maszyna-człowiek
- **Chmura obliczeniowa**
- **Big data**
- **Roboty autonomiczne**
- **Inteligentne systemy produkcji**

RYNEK PRACY czynniki zmian

- Rozwój technologiczny bardzo skomplikowanych systemów technicznych i organizacyjnych,
- Informatyzacja, generująca przyrost danych,
- Globalizacja ekonomiczna, polityczna i kulturowa, udział w rynku dużych firm,
- Praca w sieciach, zespołach rozproszonych.

na podstawie: Future skills - umiejętności przyszłości, czyli rynek pracy w 2030 roku, <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-future-skills-umiejetnosci-przyszlosci-czyli-rynek-pracy-w-2030><https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-future-skills-umiejetnosci-przyszlosci-czyli-rynek-pracy-w-2030>

RYNEK PRACY czynniki zmian

- Wzrost znaczenia sektora **usług**, spadek udziału zatrudnienia w przemyśle i rolnictwie,
- **Struktura demograficzna** - starzenie się społeczeństwa oraz często wydłużanie okresu aktywności zawodowej,
- Wzrost poziomu **wykształcenia** ludności,
- Pojawienie się **nowych form zatrudnienia** (czas i miejsce pracy): praca tymczasowa, praca w niepełnym wymiarze, ruchomy czas pracy (flexitime), praca zdalna /"korona time"/,
- „**Koczowniczy**” tryb pracy, skutkujący brakiem stabilności zatrudnienia,
- **Wiedza, umiejętności i kwalifikacje** pracowników głównymi czynnikami wzrostu.

ZAWODY PRZYSZŁOŚCI

- Inżynier kultur tkankowych

- Kontroler klimatu

- Lekarz medycyny kosmicznej

- Teletutor

- Menedżer wielokulturowości

- Wirtualny żołnierz

- Zadziczacz

- Specjalista sztucznej inteligencji

- Inżynier górnictwa pozaziemskiego

- Menedżer śmierci cyfrowej

- Trener robotów

- Analityk cybermiasta

- Konserwator systemów inteligentnych

- E-sportowiec

- Dietetyk flory jelitowej

- Wirtualny asystent

- Projektant budynków autonomicznych

- Towarzysz osób starszych

Źródło: <https://mapakarier.org/>

Jakie są umiejętności idealnego pracownika w zmiennych czasach?

- **Inteligencja społeczna**, wpływająca na lepszą komunikację i zindywidualizowane podejście do drugiego człowieka,
 - Otwartość na **wielokulturowość**,
 - Zdolność do efektywnej **współpracy** z zespołem (rozproszonym) w pracy zdalnej,
 - Biegłe poruszanie się w **nowych mediach**.
- Na podstawie: *Future skills - umiejętności przyszłości, czyli rynek pracy w 2030 roku*, <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-future-skills-umiejtnosci-przyszlosci-czyli-rynek-pracy-w-2030>

Jakie są umiejętności idealnego pracownika w zmiennych czasach?

- Zdolność do **myślenia poza schematami** i **adaptacja** do nowych okoliczności,
- Zdolność do wykrywania **istotnych informacji**,
- **Myślenie „szerokokątne”**, globalne, uwzględniające szeroki kontekst wiedzy,
- Umiejętność **pozyskania i selekcji** danych, aby wykorzystać je efektywnie w życiu i pracy.
- *Na podstawie: Future skills - umiejętności przyszłości, czyli rynek pracy w 2030 roku, <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-future-skills-umiejetnosci-przyszlosci-czyli-rynek-pracy-w-2030>*

Planowanie kariery ?

„Dziś nowoczesność stawia przed jednostką całą gamę rozmaitych możliwości, a równocześnie (...) nie udziela wskazówek, które z nich powinno się wybrać”

A. Giddens, *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, PWN, Warszawa 2001, s. 112.

Konsekwencje dla „uczestników” rynku pracy

- **BRAK PEWNOŚCI ZATRUDNIENIA** - współczesny rynek pracy - zmienny i dynamiczny,
- **KONIECZNOŚĆ CIĄGŁEGO PODNOSZENIA KWALIFIKACJI - POSTĘP TECHNOLOGICZNY** - szybka dezaktualizacja kwalifikacji, co wymaga uczenia się przez całe życie (lifelong learning),
- **KONIECZNOŚĆ ZDOBYWANIA NOWYCH UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH**, adekwatnych do potrzeb pracodawców, zanik modelu jeden zawód na całe życie,
- **„ZWINNOŚĆ” W MYŚLENIU I DZIAŁANIU, ADAPTACYJNOŚĆ, ELASTYCZNOŚĆ,**
- **OTWARTOŚĆ NA ZMIANY I ZBIEGI OKOLICZNOŚCI** *„Jeśli ludzie chcą być szczęśliwi konstruując własne kariery ważne, aby nie czuli się niewolnikami swoich planów i byli otwarci na zmiany* (J. D Krumboltz, Al. S. Levin, *Luck is no accident: making the most of happenstance in your life and Carter*, Atascadero, Calif, 2004., za: J. Minta, *Konstruowanie kariery w świecie ciągłych zmian, konferencja szkoleniowa dla koordynatorów doradztwa zawodowego w gimnazjach*, Maróz, 6-10 października 2014 r. www.edukacja.warszawa.pl/sites/edukacja/files/doradztwo-zawodowe/6490/attachments//konstruowanie_kariery_maroz_pazdziernik_2014.pdf).
- **CIEKAWOŚĆ POZNAWCZA**

Współczesne zmiany na rynku pracy i ich wpływ na proces diagnostyczny

- **Proces diagnostyczny**

Poznanie siebie/
Poznawanie własnych
zasobów

wiedza potrzebna do zaplanowania
swojej przyszłości edukacyjno-
zawodowej

wybór narzędzi

Współczesne zmiany na rynku pracy i ich wpływ na proces diagnostyczny

- Proces diagnostyczny jest **złożony**, wymaga **rozwagi i refleksji**,
- Uwzględnienie wielu różnych aspektów, szerokie spojrzenie na człowieka w procesie doradczym. **Spojrzenie „szerokokątne”** – uwzględniające nie tylko wyniki testów i kwestionariuszy, ale także kontekst środowiskowy, ekonomiczny, aksjologiczny, obok narzędzi diagnostycznych konieczny jest wywiad pogłębiony, weryfikujący zgromadzone dane,
- **Dialog i budowanie narracji** z osobą radząca się, by wspólnie antycypować konsekwencje podejmowanych decyzji,
- **Towarzyszenie** klientom w zdobywaniu wiedzy o sobie, w wyborach i decyzjach; rolą doradcy jest: wyjaśnianie, komentowanie, pokazywanie różnych dróg i możliwości.

Współczesne zmiany na rynku pracy i ich wpływ na proces diagnostyczny

- Elastycznie wybierać wśród metod, technik i narzędzi diagnostycznych, w kontekście postawionych **celów**, określonych potrzeb i oczekiwań osób radzących się (możliwości, predyspozycje, ograniczenia),
- Mieć na względzie **zmiennność** rzeczywistości, trendów gospodarczych i rynku pracy i przygotowywać do niej swoich klientów, do zwinności i elastyczności w myśleniu i działaniu,
- Pomagać w **rozwiązywaniu** problemów i dylematów w „nieprzezroczystej” rzeczywistości, minimalizując konsekwencje niewłaściwych decyzji,
- Ukazywać **zmiennność rzeczywistości** oraz **przypadkowość zdarzeń** i stymulować do poszukiwań możliwości z uwzględnieniem „szczęśliwych zbiegów okoliczności”,
- Twórcze nastawienie na **zmianę**,
- Uwzględniać **prognozy** dotyczące zapotrzebowania na określone kwalifikacje, umiejętności, zawody.

Wyzwania dla doradców

- Otwartość na zmiany, poszukiwanie optymalnych sposobów pracy z klientami, uwzględnianie potrzeb i oczekiwań oraz elastyczne reagowanie na nie,
- Tworzenie grup wsparcia i sieci współpracy oraz samokształcenia,
- Permanentny rozwój w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych,
- Efektywne łączenie świata edukacji z rynkiem pracy.

Literatura

- *Future skills - umiejętności przyszłości, czyli rynek pracy w 2030 roku*, <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/future-skills-umiejetnosci-przyszlosci-czyli-rynek-pracy-w-2030><https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/future-skills-umiejetnosci-przyszlosci-czyli-rynek-pracy-w-2030>
- Giddens A., *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, PWN, Warszawa 2001.
- Krumboltz J. D., Levin Al. S., *Luck is no accident: making the most of happenstance in your life and Carter*, Atascadero, Calif, 2004.
- Minta J., *Konstruowanie kariery w świecie ciągłych zmian, konferencja szkoleniowa dla koordynatorów doradztwa zawodowego w gimnazjach*, Maróz, 6-10 października 2014 r. [www.edukacja.warszawa.pl/sites/edukacja/files/doradztwo-zawodowe/6490/attachments//konstruowanie kariery maroz_pazdziernik_2014.pdf](http://www.edukacja.warszawa.pl/sites/edukacja/files/doradztwo-zawodowe/6490/attachments//konstruowanie_kariery_maroz_pazdziernik_2014.pdf)).
- *Opis informacji o zawodzie doradca zawodowy*, <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/infodoradca>
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego* (Dz. U. z 2019 r. poz. 325).
- Wołk Z., *Poradnictwo zawodowe w Polsce w świetle współczesnych przemian cywilizacyjnych*, „Szkoła – Zawód – Praca” 2012, nr 3, s.33.
- <https://mapakarier.org/>

Ilustracje – zasoby otwarte

- <https://pixabay.com/>